

Anonymiseret version

Oversættelse

C-685/19-1

Sag C-685/19

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

17. september 2019

Forelæggende ret:

Landgericht Frankenthal (den regionale ret i første instans i Frankenthal, Tyskland)

Afgørelse af:

2. september 2019

Sagsøger:

OK

Sagsøgte:

Daimler AG

[Udelades]

Landgericht

Frankenthal (Pfalz)

Kendelse

i sagen

OK, [udelades] Ludwigshafen am Rhein

– sagsøger –

[Udelades]

mod

Daimler AG, [udelades] Stuttgart

– sagsøgte –

[Udelades]

om erstatning

har [udelades] [dommerkollegiet og navnet på den dommer, der afsagde kendelse] den 2. september 2019 efter retsmødet den 2. september 2019 afsagt følgende kendelse:

- I. [Udelades] [processuelle forhold]
- II. Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende præjudicielle spørgsmål:

Spørgsmål 1:

Skal artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr.715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af [org. s. 2] motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer fortolkes og anvendes således, at brugen af manipulationsanordninger i bestemmelsens forstand kun kan anses for nødvendig, hvis motoren heller ikke har kunnet beskyttes mod beskadigelse eller havari, og køretøjets driftssikkerhed ikke har kunnet sikres, selv ved brug af den mest avancerede teknologi, som var rådighed på tidspunktet for opnåelse af typegodkendelse af den pågældende køretøjsmodel?

Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, ønskes svar på følgende spørgsmål 2:

Er afvigelse fra det grundlæggende krav om brug af den mest avancerede teknologi, der stod til rådighed på tidspunktet for typegodkendelsen, tilladt af andre grunde – såsom f.eks. manglende erfaring på langt sigt og uforholdsmæssigt høj pris på avanceret teknologi set i forhold til andre teknologier og med væsentlig betydning for salgsprisen?

Såfremt spørgsmål 1 besvares benægtende, ønskes svar på følgende spørgsmål 2:

Kan der også i tilfælde af brug af i princippet tilladte teknologiske komponenter ikke desto mindre være tale om en forbudt manipulationsanordning i form af et såkaldt »termisk interval«, såfremt de parametre, der i denne henseende er integreret i motorstyringssystemet, er

valgt således, at rensningen af udstødningsgas ikke eller kun i begrænset omfang aktiveres [**org. s. 3**]:

- a) som følge af de temperaturer, der er valgt under hensyntagen til de temperaturer, der normalt forventes i det meste af året?
- b) som følge af andre parametre – f.eks. køretøjets aktuelle højde over havets overflade – i de relevante regioner i Tyskland eller i EU's indre marked?

Præmisser:

Afgørelsen er baseret på artikel 267 TEUF.

A. Hovedsagens genstand

Parterne er uenige om retten til erstatning i forbindelse med køb af et motorkøretøj. Sagsøgeren købte hos sagsøgte den 20. oktober 2015 til en bruttopris på 46 220,00 EUR til sin virksomhed et brugt køretøj, en Mercedes Benz C 220 Bluetec T-Modell, som havde kørt 10 205 km. og var blevet indregistreret første gang den 24. juli 2015, og som ifølge sagsøgte opfyldte forureningsstandard »Euro 6« for dieselmotorkøretøjer. Parterne er uenige om, hvorvidt køretøjet rent faktisk opfylder kravene til den pågældende standard. Sagsøgte har ikke efterkommet et krav om ophævelse af købet, som sagsøgeren ved skrivelse fra sin advokat har fremsat med en frist til den 14. februar 2019.

Kraftfahrtbundesamt (Trafikstyrelsen, Tyskland) har indtil videre ikke foretaget nogen officiel tilbagekaldelse af det omtvistede køretøj og køretøjer af samme type.

Sagsøgeren som – under henvisning til erstatningsretten – har ønsket købsaftalen ophævet og tilbagebetaling af købsprisen mod samtidig overlevering af køretøjet og overdragelse af ejendomsretten til sagsøgte, er af den opfattelse, at styringssoftware i køretøjet, der bl.a. afhængigt af temperatur påvirker rensningen af udstødningsgas, udgør en forbudt manipulationsanordning, jf. forordning (EF) nr. 715/2007.

B. Retlig ramme

Sagsøgeren har under henvisning til § 826 og § 249, stk. 1, i Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlige lovbog) anmodet om, at kontrakten ophæves på grundlag af erstatningsretten.

§ 826 i den borgerlige lovbog bestemmer:

*Den person, der på en urimelig måde forsætligt [**org. s. 4**] tilføjer en anden person skade, er forpligtet til at betale erstatning til den pågældende person.*

§ 249, stk. 1, i den borgerlige lovbog bestemmer:

Den person, der skal betale erstatning, skal genetablere den tilstand, som ville have foreligget, såfremt den omstændighed, der har medført pligten til at betale erstatning, ikke var indtrådt.

Der er ifølge fast praksis ved den højeste retsinde Bundesgerichtshof (forbundsdomstolen, Tyskland) ikke kun tale om en skade i § 826 i den borgerlige lovbogs forstand, når sagsøgerens økonomiske situation er blevet forværret. Der er derimod allerede tale om tilstrækkelig skade i forbindelse med § 826 i den borgerlige lovbog, når ydelse og modydelse ganske vist er objektivt ligeværdige, men den skadelidte på grund af en ansvarspådragende adfærd er blevet foranlediget til at indgå en aftale, som han ellers ikke ville have indgået [udelades] [henvisning til national retspraksis], og hvor ydelsen i henhold til aftalen ikke er fuldt ud anvendelig for den pågældende [udelades] [henvisning til national retspraksis].

Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en økonomisk skade, må principielt vurderes ud fra den såkaldte »balanceteori«, dvs. en sammenligning af på den ene side den økonomiske situation, som er en følge af den ansvarspådragende begivenhed, og på den anden side den situation, som der ville have foreligget uden denne begivenhed [udelades][henvisning til national retspraksis].

Med henblik herpå skal sagsøgerens økonomiske situation, og det vil sige sagsøgerens samlede økonomiske situation [udelades] [henvisning til national retspraksis], som den fremstår efter indgåelse af aftalen om køb af det køretøj, som tvisten drejer sig om, sammenlignes med den økonomiske situation, som den ville have udviklet sig uden den pågældende aftale. Der foreligger en skade, såfremt der ved en sådan sammenligning fremkommer et underskud – det vil altså sige, såfremt indgåelsen af den pågældende aftale har været økonomisk ufordelagtig for sagsøgeren.

Dette er i princippet tilfældet, hvis et erhvervet køretøj ikke er købsprisen værd, eller hvis de forpligtelser eller andre ulemper, der følger af kontrakten, på trods af den pågældende vares værdi ikke opvejes af fordelene. Ved denne sammenligning skal de enkelte afvejningspunkter imidlertid vurderes ud fra dels ansvars beskyttelsesformål, dels skadeserstatningens udligningsfunktion [udelades][henvisning til national retspraksis]. [Udelades] **[org. s. 5]** [udelades] [bemærkninger om retlig kontrol af balanceteorien og henvisning til national retspraksis].

Der kan dog allerede foreligge en økonomisk skade som følge af, at sagsøgeren som den, der er berørt af den ansvarspådragende tilsidesættelse af pligter, er påvirket i sine konkrete økonomiske dispositioner. Formålet med erstatningskravet er at opveje den særlige ulempe, som er overgået skadelidte. Begrebet skade skal således fastlægges på baggrund af en individuel vurdering af skadelidtes konkrete situation. Skadesprincippet er dermed som udgangspunkt baseret på personen [udelades] [henvisning til national retspraksis].

Det er for så vidt tilstrækkeligt, at sagsøgeren efter erhvervelsen af det omtvistede køretøj er belastet af en uønsket forpligtelse, i det omfang sagsøgtes ydelse i henhold til kontrakten ikke måtte være fuldt ud anvendelig for sagsøgeren. Under disse omstændigheder afhænger en konstatering af, at der er tale om en erstatningskrævende økonomisk skade, ikke af henholdsvis ydelsens og modydelsens objektive værdi [udelades] [henvisning til national retspraksis]. Det er dog en forudsætning for en sådan konstatering, at den ved den uønskede aftale opnåede ydelse ikke bare ud fra et rent individuelt og vilkårligt synspunkt må betragtes som en skade, men at aftaleindgåelsen også ud fra den sædvanlige opfattelse under hensyntagen til de foreliggende omstændigheder må anses for ufornuftig, økonomisk set konkret urimelig og dermed ufordelagtig [udelades] [den nationale retspraksis].

Dette er tilfældet i den foreliggende sag, da efter sædvanlig opfattelse allerede indgåelsen af en aftale om køb af et motorkøretøj, som af årsager, der kan tilskrives producenten, ikke lever op til den euro-norm for emission, som køretøjet er tildelt og markedsført med, vurderes negativt.

C. Nødvendigheden af Domstolens afgørelse

Hovedsagens afgørelse afhænger af fortolkningen af artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning (EF) nr. 715/2007.

Efter den forelæggende rets opfattelse er sagsøgerens krav alene berettiget, såfremt den af sagsøgeren anfægtede manipulationsanordning er en manipulationsanordning, der er forbudt i henhold til artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning (EF) nr. 715/2007. **[Org. s. 6]**

I modsætning til et stort antal andre situationer lader spørgsmålet om, hvorvidt manipulationsanordningen er tilladt, sig i den foreliggende sag ikke besvare af den forelæggende ret under henvisning til allerede retskraftige forvaltningsakter fra Trafikstyrelsen eller et andet offentligt organ vedrørende den aktuelle motorkonfiguration og rettet mod sagsøgte. Sådanne forvaltningsakter vedrørende den af retssagen omfattede udgave af køretøjet foreligger – i det mindste på nuværende tidspunkt – (endnu) ikke.

Afhængigt af, om manipulationsanordningen anses for tilladt eller forbudt, vil sagsøgte enten blive frifundet i sagen, eller sagsøgeren vil få medhold.

Hvis der ved indgåelsen af aftalen var tale om en tilladt manipulationsanordning, udgør købsaftalen ikke en byrde i form af en ufrivillig forpligtelse for sagsøgeren. Såfremt dette er tilfældet, vil sagsøger i den foreliggende sag derimod have erhvervet et køretøj, der for så vidt er i en lovmæssig stand, og som også lever op til sagsøgerens ønsker ved indgåelsen af købsaftalen.

Såfremt motorstyringssystemet, der skal rense udstødningsgasserne, ikke opfylder kravene i undtagelsesbestemmelsen i artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning (EF) nr. 715/2007, så ville køretøjet ved købsaftalens indgåelse ikke

være lovligt. I et sådant tilfælde ville sagsøgeren have indgået en aftale, som den pågældende med viden om forholdene ikke ville have indgået – hvormed de materielle betingelser for ophævelse af købsaftalen på erstatningsretligt grundlag for så vidt ville være opfyldt. I dette tilfælde ville aftaleindgåelsen i overensstemmelse med Bundesgerichtshofs (forbundsdomstolen) retspraksis [udelades] [henvisning til national retspraksis] også ud fra en objektiv vurdering skulle anses for ufornuftig, økonomisk set konkret urimelig og dermed ufordelagtig. Efter sædvanlig opfattelse vurderes indgåelsen af en aftale om køb af et motorkøretøj, som af årsager, der kan tilskrives producenten, ikke lever op til den euro-norm for emission, som køretøjet er tildelt og markedsført med, negativt.

I en sådan situation er der også en risiko for en økonomisk ulempe i form af fastsættelse af en højere afgift på motorkøretøjet. Den nationale skatteforvaltning er i henhold til forfatningen forpligtet til med henblik på princippet om lovmæssig forvaltning og de heraf følgende konsekvenser at fastsætte den rette afgiftssats samtidig med en ændring af de afgiftsmeddelelser vedrørende motorkøretøjer, som stadig kan ændres, når det konstateres, at der er anvendt et forkert beskatningsgrundlag [udelades] [henvisning til den nationale lovgivning, der finder anvendelse i denne henseende]. Derfor er det ikke udelukket – ligesom det heller ikke var udelukket ved indgåelsen af købskontrakten – at sagsøgeren, i overensstemmelse med den »ringere« forureningsklasse, som [org. s. 7] det omtvistede køretøj siden markedsføringen rent faktisk har tilhørt, og som f.eks. indebærer en højere afgiftssats [udelades] [henvisning til den nationale lovgivning, der finder anvendelse i denne henseende], vil blive mødt med efteropkrævninger og/eller eventuelle morarenter eller lignende.

D. Drøftelse af de præjudicielle spørgsmål

Det første præjudicielle spørgsmål:

Den miljøparameterstyrede påvirkning af rensningen af udstødningsgas er en manipulationsanordning, jf. artikel 3, nr. 10), i forordning (EF) nr. 715/2007. En sådan anordning er i princippet forbudt i henhold til artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning (EF) nr. 715/2007.

I det omfang en undtagelse fra denne bestemmelse kan siges at være indeholdt i artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning (EF) nr. 715/2007, er undtagelsen betinget af et udtrykkeligt krav om, at anordningen er nødvendig. Forordningen indeholder imidlertid ikke en lovmæssig definition af det benyttede begreb »nødvendig«. Fjerde betragtning til forordningen omtaler formålet om at reducere emissioner fra køretøjer. Denne hensigt afspejles – om end med delvist varierende form og sigte – i f.eks. 4., 6. og 12. betragtning til forordningen.

Det er den forelæggende rets opfattelse, at den maksimale reduktion ville kunne opnås ved anvendelse i hvert fald af den teknologi, som på tidspunktet for den første typegodkendelse af serien af køretøjer var den mest avancerede.

Det fremgår dog af syvende betragtning til forordningen, at der også skal tages hensyn til andre omstændigheder ved fastsættelsen af grænseværdierne. Der henvises i denne sammenhæng udtrykkeligt til markederne, fabrikanternes konkurrenceevne og de direkte og indirekte omkostninger, som påføres virksomhederne. Af dette kunne den slutning drages, at disse omstændigheder også bør tages i betragtning i forbindelse med det retlige begreb »nødvendighed«, jf. henhold til artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning (EF) nr. 715/2007, som der er behov for en fortolkning af.

Spørgsmålet om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang eller inden for hvilke dele, der her bør tages elementer i betragtning i forbindelse med fortolkningen af begrebet »nødvendig«, omhandler en fortolkning af EU-retten, som er forbeholdt Domstolen. **[Org. s. 8]**

Det andet præjudicielle spørgsmål:

Såfremt EU-Domstolen måtte anse anvendelsen af den mest avancerede teknologi som afgørende for at kunne klassificere en manipulationsanordning som »nødvendig«, opstår spørgsmålet om, hvorvidt og i givet fald under hvilke forudsætninger fabrikanterne måtte kunne afvige herfra. Dette gælder navnlig i lyset af de i forordningens syvende betragtning opregnede virkninger og den afvejning af indsats og fordele, der kommer til udtryk i forbindelse hermed.

Såfremt EU-Domstolen besvarer det første præjudicielle spørgsmål benægtende, opstår spørgsmålet om, hvor vidtgående manipulationsanordningens begrænsning af rensningen af udstødningsgassen kan være uden at bevæge sig uden for området omfattet af begrebet »nødvendighed«.

Hvis indgrebet i rensningen af udstødningsgas er relateret til (udendørs-) temperaturen, kan valget af laveste temperatur i det mindste faktisk bevirke, at rensningen af udstødningsgas i vidt omfang vil være virkningsløs, i hvert fald i tilfælde, hvor temperaturen vælges således, at den ikke når i en betydelig del af året. En temperatur på f.eks. 10°C nås ofte slet ikke eller kun nogle få timer om dagen i vintermånederne i Tyskland. Modsat gælder det, at der ved valg af en maksimumstemperatur, som f.eks. nås eller overskrides regelmæssigt i løbet af sommeren, vil være tale om en betydelig reduktion af rensningen af udstødningsgas i denne periode. Det samme er tilfældet, hvis rensningen af udstødningsgas foregår afhængigt af køretøjets aktuelle placering over havets overflade.

Dette ville indebære, at rensning af udstødningsgasser på visse (års-)tider eller fra eller indtil en bestemt placering over havets overflade kun ville foregå i begrænset omfang eller slet ikke. Såvel målet om at forbedre luftkvaliteten (jf. femte og sjette betragtning til forordningen) som målet om at reducere emissionen af partikler og ozonprækursorer (jf. fjerde betragtning til forordningen) ville dermed – om overhovedet – alene blive nået i begrænset omfang.

[underskrift og navn på den dommer, der har afsagt kendelsen]